

ДРОГЕ

Дроге су психоактивне супстанце природног или синтетичког порекла, које унете у организам изазивају промене једне или више психичких, односно соматских функција организма.

Светска здравствена организација под термином "**зависност од дрога**" подразумева "**стање психичке или физичке или и једне и друге зависности од дрога, која се јавља после повременог или сталног узимања дрога**".

Са правног аспекта може се говорити о **три групе дрога**:

- **забрањене дроге**, чија је производња забрањена (на пример лимитирана је количина опијума који може да се произведе и све преко тога је забрањено);
- **контролисане дроге (легалне)**, које се употребљавају искључиво у медицинске сврхе и то по строгој контроли и процедури;
- **неконтролисане дроге (илегалне)**, највећа количина дроге је неконтролисана.

Према Кривичном законнику Републике Србије, санкционисана је:

- Неовлашћена производња, прерада, продаја, нуђење на продају или куповина ради продаје, држање, посредовање при продаји или куповини као и неовлашћено стављање у промет опојних дрога (Глава XXIII- члан 246 КЗ).
 - Навођење другог на уживање опојне дроге, давање опојне дроге на уживање, стављање на располагање просторија ради уживања опојне дроге или омогућавање уживања исте на други начин (Глава XXIII- члан 247 КЗ).
- Квалификовани облик постоји када је кривично дело учињено према малолетном лицу или према више лица или је изазвало нарочито тешке последице.

Општа карактеристика дрога:

1. Све дроге стварају **психичку зависност** (мењају психичка својства и понашање): делују на перцепцију - опажање и изазивају еуфорично расположење и др.

2. Дроге стварају **физичку зависност**:

општа адаптација организма на стално присуство дроге и промена метаболизма; нагли прекид узимања дроге изазива апстиненцијални синдром (поремећај соматовегетативних и психичких функција), повишену температуру, грчеве, мучнину, дрхтавицу, утисак блиске смрти, распирује импулсивне и аутодеструктивне поступке, одаје стање потпуне неурачунљивости и др.

Врста дрога које стварају физичку зависност:

- **опијати** - морфијум, хероин;
- **барбитурати** - разни лекови за умирење - бенседин, тродон, артан, лекселијум, нобријум, лекови против болова.

3. **Толеранција**:

- означава постепено опадање дејства дроге, односно немогућност да се жељени ефекти постигну ранијом количином дроге, па је зато неопходно стално повећавати дозу дроге да би се постигли исти ефекти;
- толеранција постоји код опијата, барбитурата, амфетамина, халуциногена, а не постоји код канабиноида и кокаина.

Злоупотреба супстанци, односно неретко и први кораци младих ка путу зависности од дрога - наркоманија започиње употребом такозваних "лакких испаривача" (разне врсте лепкова, бронза, бензин, дезодоранси...)

КАНАБИНОИДИ

Од биљке индијске конопље (Цанабис индица) добија се:

*марихуана,
хашиш,
хашишово уље*

"Канабис, НЕ ХВАЛА!"

МАРИХУАНА - успева и на нашем поднебљу, позната је као "домаћица", најчешће долази из Албаније, жаргонски усвојени термин је "албанка". **Основни састојак** (активна супстанца) која мења свест је **тетрахидроканабинол (ТХЦ)**, због чега је ова зависност позната као канабиноманија.

Марихуана је једногодишња зељаста биљка, расте до четири метара уз довољно светлости (како природне, тако и вештачке) и воде. ТХЦ је највише садржан у листовима и цветовима. Приликом сушења биљке се окрећу ка тлу да се ТХЦ концентрише у листовима и цветовима.

Мирис марихуане је специфичан, подсећа на мирис запаљене кудеље. **Знаци препознавања** су: широке зенице, црвенило очних капака, сувоћа уста, појачана жеђ, напади смеха. **Ствара** психичку, али не и физичку зависност, не постоји толеранција, престанак уживања ове дроге не изазива апстиненцијални синдром. "Скидање" (одвикавање) са марихуане је за психолога и неуропсихијатра.

Као ефекти марихуане наводи се стање еуфорије, релаксације, повећана осетљивост чула вида и слуха, поремећаји перцепције простора и времена, слабљење пажње, повећање самопоуздања, брзе и хаотичне асоцијације, илузије, халуцинације скоро свих чула, напади панике, а забележени су покушаји, али и успешно изведена самоубиства.

Као последице узимања марихуане могу се јавити канабис психозе, а у пракси су забележене манијакално-депресивне и шизофрене психозе, као и други типови душевних болести. Опасна је за плућа и мозак.

ХАШИШ - 3 до 7 пута јачи од марихуане, **садржи** већи проценат активне супстанце ТХЦ. Хашиш је материја чврстог карактера која се може растрести; **добија се** од жућкастог праха са врхова цветова марихуане. Не гаји се на нашим просторима, а најчешће долази из Турске и Албаније.

ХАШИШОВО УЉЕ - **садржи** преко 50% ТХЦ-а, добија се ферментацијом хашиша, изгледом подсећа на растопљену чоколаду.

ХЕРОИН - "дијетил-морфин" дериват је морфијума направљен у Бајеровим лабораторијама. У наркоманским круговима познат је као "доп", "хорс", "пајдо", "жуто", "жу-жу"...

Добија се од белог опијумског мака, тако што се зелене чауре мака засецају, лучи се бели сок који оксидише на ваздуху, згушњава се и сакупља, а од њега се праве опијумске погаче тзв. "сирови опијум". Што погача дуже стоји, квалитетнија је. Од сировог опијума добија се морфијумска база, а од ње морфин.

Од једног килограма морфина добија се један килограм хероина. Најчешће је браонкасте боје, док се бели хероин може наћи у Кини и најквалитетнији је, мирише кисело, може бити у камену, не раствара се у води, а за разблаживање, односно добијање на количини додаје се шећер у праху, парацетамол, креда, лимунтус, што појачава токсичне ефекте централног нервног система.

Депресор је централног нервног система, одваја од реалности, успављује, позната као "стонд" фаза. Ствара велику физичку и психичку зависност која се никада не отклања. Постоји толеранција, односно еуфорични ефекти дроге брзо слабе и убрзо постаје нужно да се стално повећава количина дроге да би се постигли исти ефекти. Иако је у почетној фази мотивација за узимање дроге била да се постигне еуфорија, у каснијој фази основни мотив настављања узимања дроге је избегавање тешкоћа апстиненцијалне кризе.

"Наркомани коначно не умеју да објасне парадоксалну истину да су дрогом желели да прошире своје видике, а свели су их на шприц, иглу и вену".

Најјачи ефекти постижу се интравенским уношењем и ту се могу разликовати три фазе дејства:

- **фаза ударног дејства** - "флеш ефекат" - различите телесне сензације, осећај топлоте и убрзани рад срца;
- **еуфорично - медитативна фаза** - "стонд", "хај-фаза" - настаје после неколико минута и карактерише је смиреност, блага еуфорија, умор, одсуство реакције на болне дражи и задржавање "позе" укочености, повлачење у себе;
- **хипнотичка фаза** - у којој настаје поспаност и сан, а после буђења се осећа умор, физичка депресија, анксиозност и жеља да се дрога поново узме.

Знаци препознавања - зенице су уске као врх чиоде, не реагују на светлост, очи се цакле, туп поглед и успорени покрети. Код интравенских конзумента често се јављају органска обољења и то инфективна жутица (хепатитис Ц), сида (АИДС).

Оно што је јако битно за зависност хероинског типа је да веома често, након интравенског узимања хероина, долази до леталног исхода и то из следећих разлога:

- код хероина постоји врло мала разлика између ефективне и леталне дозе, тако да је врло лако претерати у количини узете дроге и уместо ефективне унети леталну дозу;
- уживалац хероина може ињекцијом да унесе леталну дозу у вену у току неколико секунди;
- лош квалитет хероина, а у вези са тим променљивост јачине дозе, јер у овим случајевима наркоман уноси дрогу чију јачину (чистоћу) не зна, што уколико је реч о јакој (чистијој) дроги долази до нагле смрти.

"НИКАДА је боље од једном!!!"

КОКАИН - "бело", "кокс" - бели кристални прах који се добија из јужноамеричке биљке коке; психостимуланс.

Мирише на дезинфекционо средство.

Ствара страховиту психичку зависност и то после првог узимања.

Знаци за препознавање – широке зенице, избуљене очи, долази до кожне, слушне и видне халуцинације, јављају се делирантне идеје, стање раздражености психомоторне сфере и осећање претеране психичке и физичке моћи, одлаже сан.

Последице зависности од кокаина манифестују се акутним тровањем и кокаинским психозама. Кокаин је најскупљи наркотик на нашем тржишту, јер прелази најдужи пут.

СИНТЕТИЧКЕ (ХАЛУЦИНОГЕНЕ) ДРОГЕ

ЛСД - "диетил амид лизергичне киселине", опште познат као "киселина" ("есид"), "трип", "Хофманове разгледнице". Ову дрогу је први пут синтетизовао швајцарски хемичар Алберт Хофман. То је халуциногена дрога која се продаје у желатинастим плочицама или перфорираним папирићима који су назубљени као поштанске марке. Могу да се купе као разгледнице или појединачне дозе.

Ствара велику психичку зависност и постоји толеранција - стално повећање дозе ради постизања ефекта. Доводи до промене телесне шеме, групна дрога односно постоји водич - апстинент који надгледа остале. Ефекти дроге обично трају између 5 - 12 часова, мада реакције, понекад нежељене и непријатне, трају и неколико дана, а такође понекад се после једног или више месеци појављује доживљај ефекта дроге, без њене употребе. При узимању једне једине дозе или при дужем дрогирању могу се јавити акутне реакције праћене страхом од лудила и смрти. Мења психу човека, оштећује памћење и упамћивање, способност расуђивања.

Последице су тешки психички поремећаји, акутне психичке реакције панике, параноидне идеје прогањања, хроничне измене личности, односно потпуно удаљење из света реалности.

ЕКСТАЗИ - "МДМА", познат као "ексер", амфетаминска дрога, психостимуланс.

Продаје се у облику таблета са утиснутим логом разноврсних фигура.

Ствара психичку зависност и постоји толеранција. Симптоми - слушне и видне халуцинације, проширене зенице, скок притиска, поремећај ритма говора, еуфорија или дисфорија, губитак апетита, несаница, паничне реакције, неспособност контроле емоција и агресивност.

АМФЕТАМИН СУЛФАТ - познат као "спид", психостимуланс; бледо-жућкасте боје.

Ствара психичку зависност и постоји толеранција. Ефекти - појачана снага, будност, брзина рефлекса.

Присуство психоактивних супстанци у организму може да се утврди анализом урина и крви:

- 72 сата после задњег узимања за синтетичке дроге,
- 7 недеља за канабиноиде.

Институције које ово раде:

- ВМА (Војно-медицинска академија) у Београду,
- Завод за болести зависности у Београду, ул. Теодора Драјзера,
- здравствене установе на територији пребивалишта у којима се родитељи могу информисати где се може извршити преглед о присуству психоактивних супстанци у организму.

"УЧИТЕ ДЕЦУ:

- да НЕМА лаких дрога,
- да НЕ СМЕЈУ ни да пробају, јер никада се не зна како ће њихов организам реаговати,
- да ПИТАЈУ све што их занима, увек се нађу неки одрасли који имају стрпљења и знају,
- да су ЛЕПЕ СТВАРИ свуда око нас, а добро расположење у друштву НЕ ЗАВИСИ од стимулације, већ од њих самих,
- да су велики ако умеју да кажу НЕ, јер само тако показују да сами зрело одлучују, а то им је јако важно!!!"